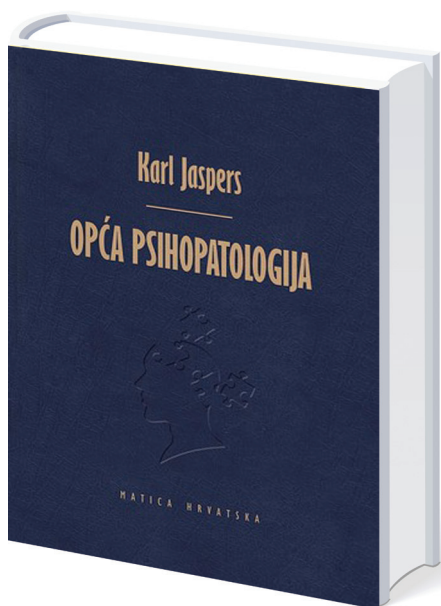

Karl Jaspers

Opća psihopatologija

(preveo na hrvatski Ante Stamać)

Matica hrvatska, Hrvatsko psihijatrijsko društvo, Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb, 2015.

Knjiga „Opća psihopatologija“ (prvi puta tiskana 1913. godine) napokon je doživjela hrvatsko izdanje. U prijevodu akademika Ante Stamaća, urednika prof. dr. sc. Vlade Jukića i redaktora psihijatrijske terminologije prim. dr. sc. Miroslava Gorete knjigu su izdali Matica hrvatska, Hrvatsko psihijatrijsko društvo i Klinika za psihijatriju Vrapče. Knjiga je svečano predstavljena u zgradi Matice hrvatske početkom 2016. godine.

Malo je primjera da neka knjiga i njezin autor, u bilo kojem području ljudskog djelovanja, predstavljaju takav temelj kao što su u kliničkoj psihologiji i psihijatriji to postali „Opća psihopatologija“ i Karl Jaspers. Oni nisu samo kamen temeljac psihopatologije kao discipline, znanosti i filozofije, nego su istodobno i kamen međaš u razvitku kliničke psihologije i psihi-

jatrije. U tim se disciplinama sve može dijeliti na razdoblja prije i poslije Jaspersa i njegove psihopatologije.

Karl Jaspers (1883.-1969.) počeo je studirati pravo, završio medicinu, radio u psihijatrijskoj klinici, bio profesor psihologije, a zatim i šef katedre filozofije, kojoj je potpuno posvetio veći dio života. Tijekom asistentskog staža u Psihijatrijskoj klinici u Heidelbergu (koju je vodio Franz Nissl) Jaspers je pod vodstvom Karla Willmansa započeo psihijatrijska istraživanja. Prvo od njih bilo je traženje veze između oscilacija arterijskoga krvnog tlaka i psihičkih (psihotičnih) stanja. Premda nikada dovršeno ovo istraživanje je po svojoj sustavnosti i točnosti odredilo Jaspersov rad. On ga je krasio i u međuvremenu objavljenim tekstovima: o psihičkom stanju dviju djevojaka koje su počinile gotovo iste zločine (*Heimweh und Verbrechen*) te o psihozi (deliriju) ljubomore kao obliku paranoidne psihoze (*Eifersuchtswahn*).

Fenomenološki pristup sve više dolazi do izražaja u djelu o ispitivanju inteligencije u demenciji (*Die Methoden der Intelligenzprüfung und der Begriff der Demenz*) te u studijama histerije (*Zur Analyse der Trugwahrnehmungen, Die Trugwahrnehmungen*) i on se kao vrhunaravni koncept konačno oblikuje u knjizi „Opća psihopatologija“ (*Allgemeine Psychopathologie*). Jaspers ju je počeo pisati 1911. godine, a završio 1913. godine.

Kako je napisao njezin recenzent, Oswald Bumke, „knjiga je vrlo neobična...svome je autoru stvorila trajno mjesto u povijesti psi-

hijatrije...ona znači jedan kraj i u isto vrijeme jedan početak“.

Ta je knjiga posta(vi)la novi standard metodološkog pristupa psihičkim simptomima, koji obuhvaća doživljavanje simptoma, uživanje u njega i njegovo razumijevanje. Jaspers se zalaže za (metodološku) raščlambu pojedinačnog simptoma i za stapanje tako dobivenih elemenata u fenomen općeg. To je temelj fenomenološkog pristupa u psihopatologiji, koji uključuje otkrivanje simptoma, njegov opis, doživljavanje, uživanje i razumijevanje. Razumijevanjem drugog čovjeka koji je psihički promijenjen nastaje nova kvaliteta međuljudskih odnosa. Tako je nastala tzv. psihologija razumijevanja.

U razmatranju psihoterapije Jaspers se bitno razlikovao od suvremenika, ali i od kasnijih teoretičara. Kaže da je filozofsko razmišljanje sposobno stvoriti um (za razliku od racionalnog razuma), koji je neophodan u psihoterapijskom radu.

Objedinjujući sve ono što čini psihopatologiju Jaspers je opisao zadaću i cilj psihijatrijske edukacije. Napisano prije 100 godina vrijedi za psihijatrijsku edukaciju i danas. On kaže: „U izobrazbu psihijatra spada vlastito iskustvo uz vazda spreman posjed zornosti – što ne može dati nijedna knjiga – a potom i pojmovna jasnoća te mnogosmjerna gubljenost shvaćanja – potonje bi htjela poticati baš moja knjiga“. Ona je to i potakla na način da je fenomenološki pristup utkan u svaki dijagnostički postupak, na način da taj postupak opisuje kao interaktivni proces između psihijatra i osobe s psihičkim poremećajem, na način da je postupak prvo analitički, a potom sintetički. I na način da je „Opća psihopatologija“ postala jednom od najcitiranijih knjiga u povijesti psihijatrije. Iako je u međuvremenu diljem svijeta tiskano mnogo izvrsnih knjiga o psihopatologiji ni jedna nije postala ono što „Opća psihopatologija“ jest.

Nekoliko je razloga za to. Prije svega to je prva knjiga koja sveobuhvatno opisuje ukupnost

psihopatoloških fenomena. Drugo, način na koji to čini je sustavan, cjelovit i detaljan. Treće, od njezina nastanka (i njezinih revidiranih izdanja) nisu se pojavili bitno novi psihopatološki fenomeni. Oni, zapisani i opisani od strane Jaspersa, su u svojoj biti nepromijenjeni i danas. Ono što se u psihopatologiji mijenja je samo manifestacija Jaspersovih koncepata i definicija. Tako su sumanute misli iste kao i prije 100-tinjak godina, a mijenja se njihova povezanost s okolinom i vremenom. Npr. ideje veličine, koje se odnose na umišljeno visoko podrijetlo bolesnika, evoluirale su od povezanosti sa srpskim kraljevskim lozama (u Kraljevini Jugoslaviji), preko komunističkih vlastodržaca do starohrvatskih knezova i kraljeva. Ili, panični napadaj koji je danas jedan od najdijagnosticiranih psihijatrijskih fenomena se spominje u „Općoj psihopatologiji“ kao anksiozna verbigeracija i strah od ludila. Zbog svega toga, jednostavno, ova je knjiga postigla izvrsnost koju je teško ponoviti.

Knjiga „Opća psihopatologija“ je podijeljena na Uvod, 6 dijelova i Dodatak. Uvodno se definira psihopatologija i razgraničuje prema drugim disciplinama (psihijatriji, psihologiji, somatskim disciplinama, metodologiji, filozofiji) te opisuje zadatak i predmet opće psihopatologije.

Prvi dio opisuje „subjektivne pojave bolesnoga duševnog života“, drugi dio bavi se psihologijom razumijevanja, treći kauzalnom psihologijom. Četvrti dio posvećen je shvaćanju cjelokupnosti duševnog života (podijeljen na nozologiju, eidologiju, biografiku). Nenormalna psiha u društvu i povijesti čini peto poglavlje. U zadnjem dijelu se prikazuje „cjelina ljudskog bića“.

Dodatak sadrži pregled bolesnika, terapijske zadatke, prognozu bolesti te povijest psihopatologije kao znanosti. Vlastitu filozofsku biografiju Jaspers je dodao u izdanju iz 1953. godine.

Za vrijeme autorova života izašlo je 9 izdanja ove knjige na njemačkom jeziku (što izmije-

njenih što neizmjenjenih). Doživjela je brojne prijevode na mnoge svjetske jezike, a sada je izašla i u hrvatskom prijevodu (7. izdanja, zadnjeg koji je preuredio Jaspers).

Predsjednik Hrvatskoga psihijatrijskog društva Vlado Jukić je u proljeće 2011. godine predložio Matici hrvatskoj prevođenje ove knjige. Nalagom i nemalog posla prihvatio se akademik Ante Stamać. Marljivi, mukotrpn i minuciozni Stamaćev rad je dovršen, a konačni rezultat je zadivljujući. Imamo knjigu u kojoj je prevoditelj precizno i jasno prenio Jaspersovu riječ koja nije ni jednostavna ni laka, ali je uvijek logična. Tu je logiku Stamać „ulovio“ i kroz cijelu je knjigu slijedi.

No, „doslovni“ prijevod dovodi povremeno i do nesuglasja sa suvremenom jezičnom praksom hrvatskih psihijatara i psihologa. To je posljedica jednostoljetnog „kašnjenja“ u prijevodu, ali to neće narušiti njezin gotovo kulturni status u psihijatrijskoj publicistici, koji je jedinstven i nedosegnut.

Hvala akademiku Stamaću, prof. Jukiću i prim. Goreti na trudu koji su uložili u ovaj prijevod. Time su ispunili ogromnu prazninu u hrvatskoj psihijatrijskoj literaturi i pokazali kako knjiga „stara“ jedno stoljeće može biti i te kako aktualna.

DRAŽEN BEGIĆ